

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΒΕΡΔΗ.—*Επάνοδος ἐπὶ τῆς Διονυσίας, ἔργον εἰς πράξεις τέσσαρας, τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ.*—*Ἡ Καμελιόφορος, δράμα εἰς πράξεις πέντε, τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ, τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.*—*Ἀρεταίς ἢ τὸ ἄγκλημα ἐν ἐπνοθασίᾳ, δράμα εἰς πράξεις πέντε, τοῦ Δοννέτι.*—*Λουίζα Μόλλερ, τοῦ Schiller.*—*Χρονικά.*

Ἐπανέρχομαι εἰς τὴν Διονυσίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ, ἥτις ἀνεδιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἡμετέρου θεάτρου Βέρδη τῷ παρελθόντι σαββάτῳ, καὶ περὶ ἧς βραχεία εἶπον ἐν τῇ προτέρᾳ μου Ἐπιθεωρήσει, ἐπανέρχομαι, διότι θαυμάζω καὶ ἀγαπῶ τὸν Δουμᾶ, ὅσον οὐδένα τῶν νεωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς ρωμαντικῆς δραματικῆς ποιήσεως, ἐπανέρχομαι, διότι ἡ Διονυσία ἐνέχει τοσαύτας ἀρετάς, διότι εἶνε ἔργον, ὅπερ ἐξόχως μοὶ ἀρέσκει, εἶνε ἔργον περὶ οὗ πολλὰ ἐγγράφησαν. Ὁ νῦν κριτικὸς τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων», τῆς συντηρητικωτάτης καὶ ἐγκρίτου τῶν Παρισίων ἐφημερίδος, Jules Lemaitre, γράφων τῷ 1885 ἔκτενῃ καὶ ἐμβριθῇ μελέτῃν περὶ αὐτῆς ἐν τῇ «Πολιτικῇ καὶ Φιλολογικῇ Ἐπιθεωρήσει» (Revue Bleue), κατέλαβεν ὀκτὼ περίπου τῶν εἰς μέγα τέταρτον σελίδων αὐτῆς, ὁ δὲ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο κόσμων» κριτικὸς Louis Ganderax ἀφιέρωσε τρεῖς καὶ ἑκατὸν σελίδας τῇ tragédie domestique καὶ τῷ drame moral, ὡς χαρακτηρίζει τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἐξόχου ἀκαδημαϊκοῦ, ἄλλοι δὲ ἀλλαχοῦ ἐπίσης μελέτας κοινωνικὰς τε καὶ ψυχολογικὰς κατεχώρισαν, πάντες δέ, καὶ οἱ ἀντιφρονούντες τῷ Δουμᾶ, ἀνεκέρυσαν αὐτὸ ὡς ἔσοχον ἔργον. «Πάντες γινώσκουσιν, λέγει ὁ Lemaitre, τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τί ἐστὶ Διονυσία ἢ Διονυσία (Denise) ἐστὶ πάντως λίαν καλὸν δράμα, ἐνδιαφέρον, ἐλκύον τὴν τοῦ νοῦ ἔντασιν μέχρι κοπώσεως καὶ μέχρις ἐξερθεῖσθαι τινος, δράμα τοῦ βελτίστου Δουμᾶ, τοῦ τὰ μάλιστα πυκνοῦ, τοῦ τὰ μάλιστα ποικίλου, τοῦ τὰ μάλιστα θαρραλέου, τοῦ τὰ μάλιστα ρυθμικοῦ, τοῦ τὰ μάλιστα δεξιῦ καὶ τοῦ τὰ μάλιστα ἀνθρωπίνου. Τῆς μεγίστης σημασίας τοῦ ἔργου τούτου ἀποδείξεις αἱ ἀτελεύτητοι συνδιαλέξεις καὶ συζητήσεις, ἃς ἐξηγείρεν ἀμέσως περὶ αὐτό. Δύναται τις νὰ ὁμιλῇ ἐπὶ ὥρας χωρὶς νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ θέμα, τοσοῦτον ἐστὶ τοῦτο πλούσιον καὶ τοσοῦτον ἡ διεξαγωγή αὐτοῦ ἐστι προδωπική. Τὸ ἔργον ἐστὶ τοσοῦτον ζωνρὸν καὶ τοσοῦτον πλήρες, ὥστε ἅμα ἰδόντες τινὸς αὐτὸ, αἱ ἰδέαι ἐπιφαίνονται κατὰ πλήθος, πιέζονται, σπεύδουσιν παῖσαι ὁμοῦ νὰ ἐξεέλθωσιν. Ἀλλὰ πρέπει πρῶτον νὰ ποιήσω περίληψιν τοῦ δράματος χάριν ἐκείνων, οἵτινες οὕτω γινώσκουσιν αὐτό». Καὶ ταῦτα μὲν λέγει ὁ κ. Lemaitre ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς μελέτης αὐτοῦ, καταλήγων δὲ ἐπιπροστίθῃσι, πλέξας πρότερον τὸ ἐγκώμιον τοῦ Δουμᾶ: «Γινώσκετε πολλὰς κομωδίας μᾶλλον σοβαρῶς ἐφέλκοντάς καὶ μᾶλλον ἐξεγερτικὰς τοῦ *Demi-Monde*, τοῦ *Fils naturel* καὶ τῆς Denise; Γινώσκετε ἐξ αὐτῶν ἔργον, ὅπερ ἐνέχει ταυτοχρόνως πλείονας συγκινήσεις καὶ ἰδέας: ὅπερ καταλείπει ὑμῖν ἥττονα χρόνον πρὸς σκέψιν, βλέπουσιν αὐτὸ καὶ ὅπερ ἀναγκάζει ὑμᾶς ἐπὶ μᾶλλον νὰ σκεφθῆτε, ἀναγινώσκοντας αὐτό;» «Ὅτι δὲ τὸ ἔργον ἀνεγνώσθη ἐπίσης, φανεροῦται καὶ ἐκ τούτου ὅτι ἡ ἐκδοσίς, ἣν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἔχω, γενο-

μένη τῷ 1888, ἐστὶν ἡ τριακοστὴ τρίτη, οὐ πρὸ πολλῶν δ' ἡμερῶν ὁ Δουμᾶς ἐξέδωκεν ἐν ἰδίῳ τόμῳ μετὰ προλεγομένων τὴν Διονυσίαν καὶ ἄλλα δύο ἔργα αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ganderax, ἀποπερατών τὴν μελέτην αὐτοῦ, ἐπιλέγει: «Οὔτε μελόδραμα, οὔτε θέσις, ἀλλὰ «tragédie domestique» καὶ «drame moral» ἐστὶν ἡ Διονυσία. Ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ ἠθοκολόγος, ὁ παρατηρητὴς τοῦ βίου καὶ ὁ δικαστὴς αὐτοῦ, ὁ ζωγράφος καὶ ὁ μεταρρυθμιστὴς αὐτοῦ, οἱ δύο οὗτοι ἀντίπαλοι οὗς πολλὰκις εἶδομεν παλαιόντας ἐν τῷ Δουμᾶ, νὰ φέρωσιν αὐτὸν ἐναλλάξ ὁ μὲν ἐπὶ τοῦ δέ, αἱ δύο αὗται μεγαλοφυΐαι συνεφιλιώθησαν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ.

«... Ἐνεμείναμεν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου μᾶλλον παρὰ εἰς τὸ ἐγκώμιον ἢ τὴν κατάκρισιν τῶν λεπτομερειῶν, ὅπερ ἐπὶ μᾶλλον θὰ ἔτερπεν. Εὐτυχεῖς ἂν ἠδυνήθημεν νὰ καταστήσωμεν καταληπτὸν ὅτι ἡ Διονυσία, καίπερ ἰδανικῆς καθαρῶς συλλήψεως, ἐστὶν ἔργον ἀνθρώπινον ὑπὸ τὴν διττὴν σημασίαν—διττῶς ὥραϊον—, τῆς λέξεως». Οὕτω κρίνει ὁ ἄλλοτε κριτικὸς τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο κόσμων», τὸ ἔργον τοῦ Δουμᾶ, ὅπερ ἕτερος κριτικὸς περιέφημον (fameuse) ἀποκαλεῖ. Καὶ ἀληθὲς ἐγένετο τοιοῦτον. Ἐνέχει πρόσωπά τινα, οἷα τὸ πρωταγωνιστοῦν, ἡ δεσποινὶς Διονυσία Brissot, ἡ ἡρώϊκὴ καὶ ἐκπεσούσα μὲν, ἀλλὰ τῇ σώφρονι αὐτῆς πολιτείᾳ μετὰ ταῦτα ἐξαγνισθεῖσα διὰ τοῦ ὡς ἀναδόχου Thouvenin, ἀναβαπτισθεῖσα τῇ ἐξομολογήσει, ὁ κόμης Ἀνδρέας Bardannes, τίμιος χαρακτήρ, ὁ Thouvenin, ὁ αὐστηρὸς καὶ ἀπνῆνς ἠθοκολόγος, ὁ Brissot, ἀπόμαχος στρατιωτικὸς, τιμημένος παρασῆμ, τιμωτάτος δέ, καὶ ἡ ἀθώα καὶ ἀφελὲς Μάρθα. Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι προῦκάλεσαν πολλὰς κρίσεις καὶ συζητήσεις, οὐχὶ ὅμως παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐν Εὐρώπῃ, πανταχοῦ τοῦ κόσμου. Παρ' ἡμῖν οὐδεμία συζήτησις, οὐδεμία κρίσις πραγματικὴ περὶ τοῦ ἔργου, τοῦ εἶδους αὐτοῦ, οὔτε περὶ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ζητήματος, ὅπερ τίθῃσι καὶ λύει ὁ ζωγράφος τοῦ βίου Δουμᾶς. Μάτην προδεπάθουν, περιερχόμενος τὰς αἰθεύσας τοῦ θεάτρου Βέρδη κατὰ τὰ διαλείμματα, ν' ἀκούσω ἰδέαν τινά. Οὐδεμίαν. Οἱ πάντες ἀπεθαύμαζον τὸ ἔργον, εὖρισκον αὐτὸ ὥραϊον, λαμπρόν, ἀλλὰ πλεον τούτου οὐδέν. Φανεροὶ ἄρα γε τοῦτο ὅτι ἔχουσι δίκαιον ἐκεῖνοι, οἵτινες λέγουσι περὶ ἡμῶν ὅτι στεροῦμεθα παρατηρήσεως; Ἡ μόνη παρατήρησις, ἥτις ἐγένετο κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Διονυσίας ὡς καὶ τῇ ἐπιούσῃ τῇ τῆς Καμελιόφορος ἐστὶν ὅτι τὰ τοιαῦτα ἔργα δὲν προδελκύνουσι κόσμον. Τοῦτο θεωρῶ προδοτικὴν τοῦ φιλοκάλου τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, διότι τοῦτο θὰ εἶπῃ ὅτι ἀποστρέφεται αὐτὴ τὰ ἔργα, ἅπερ ἐν ταῖς ἐπιφανεστάτοις θεάτροις ἐδιδάχθησαν, ἅπερ ὡς ἄριστα πανταχοῦ ἀνεκκρύχθησαν καὶ προαιρεῖται, ἔργα ἀγνώστων συγγραφέων, ὡς τὰ Κόκκινα Πανταλόνια, ἔργα καταδιόζοντα τὴν τέχνην ἀπὸ τὰ αἰθέρια αὐτῆς ὕψη εἰς τὰ θωματὰ τῶν ὑπηρετριῶν καὶ τοὺς λαχανοκῆπους. Ἐὰν οὕτως εἶχε οὐδέποτε θὰ κατωρθοῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν καλὸν θεάτρον, οὐδέποτε οἱ ὑποκρίται θὰ προσδεύσωσι, διότι ἀναγκάζομεν αὐτοὺς

νά διδάσκωσιν ἔργα, ἅπερ καὶ αὐτοὺς ἐξευτελίζουσι τε καὶ βλάπτουσι.

Τὴν Διογυδία ν διεδέξατο ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῇ ἐπιούσῃ, κυριακῇ, ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ τὸ ἔργον τῆς νεότητος τοῦ Δουμᾶ, ἡ Καμελιόφορος (Dame aux Camélias), ἣν θά προετιμῶμεν ἐπιγραφομένην Μα γ δ α λ η ν ἦ ν. Τὸ δρᾶμα ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1852, ἄγοντος τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ τὸ εικοστὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ (ἔγεν. τῷ 1824), ἐδιδάχθη δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Παρισίων *Vaudeville*, ὑποδουμένης τὸ πρόσωπον τῆς Μαργαρίτας Gautier τῆς Doche, τὸ δὲ τοῦ Armand τοῦ Fechter. Τὸ δρᾶμα ὡς γνωστὸν ἔχει ὡς πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον τὴν Μαρίαν Duplessis, τὴν διάσημον ἐπὶ ὠραιότητι καὶ πλούτῳ Μαγδαληνήν, ἥτις γεννηθεῖσα ἐν χωρίῳ τινὶ τῆς Νορμανδίας ἀπέθανε προῶρως ἐν Παρίσις τῷ 1846. Ἐπὶ ταύτης ὁ Δουμᾶς συνέταξε μυθιστόρημα, τὴν Dame aux Camélias, κληθεῖσαν οὕτω διότι ἔνεκα τῆς νευρικῆς αὐτῆς καταστάσεως οὐδενὸς ἄνθους τὴν εὐωδίαν ἠνέχετο, ἐκρῆτο δὲ καμελίαις μόναις. Τὸ μυθιστόρημα ἐστέφθη ὑπὸ μεγίστης ἐπιτυχίας, ἐφ' ᾧ καὶ μετέτρεψεν αὐτὸ ὁναρὸς συγγραφεὺς εἰς δρᾶμα. Διὰ τοῦτον δὲ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον, ἐν ᾧ τοσαύτας ἔδραψε δάφνας ὥστε νά λογιζῆται ὡς ὁ κυριώτατος τροφοδόχης τῆς Γ α λ λ ι κ ῆ ς - Κ ω μ ω δ ι α ς, ὡς ὁ κράτιστος ἀντιπρόσωπος τῆς νεωτέρας ῥωμαντικῆς σχολῆς, ὡς ὁ λέων τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας, ὡς ἀπεκάλεσεν αὐτὸν βιογράφος αὐτοῦ τις, βαδίζων ὡς κατακτητῆς ἐπὶ τοῦ παρισινοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ ὁ πατήρ αὐτοῦ ἔχει τὸν ἀνδριάντα αὐτοῦ, ἐφ' οὗ δὲ ἐλπίζει ὅτι θά ἐγείρωσι καὶ τὸν ἑαυτοῦ. Ὁ Δουμᾶς γινώσκει τὸν ἄνθρωπον, ἐπουλοῖ τὰς πληγὰς τῷ ἐρυθρῷ σιδήρῳ, ἐστὶ ἀπηνὴς χειρουργός, ὅστις ποιεῖται τὸν ἀσθενῆ αὐτοῦ οὐρλιάζοντα, καὶ τίθησι χαλύβδινον δάκτυλον ἐπὶ τῶν χαινουσῶν πληγῶν. Τί θά ἐγίγνετο ἄνευ αὐτοῦ ἡ Γαλλικὴ-Κωμωδία; ἀνακράζει ὁ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῷ «Φιγαρῷ» σκιαγραφῆσας αὐτόν. Ἐδῶκεν αὐτῇ τὴν Etrangère, ἔργον λαμπρότατον, ἔργον ἐν ᾧ φέρεται μία τῶν θαυμασιωτέρων δυωδιδῶν τοῦ ἔρωτος ἐξ ὧν ποτε ἠκούσθησαν, ἐδωρήσατο αὐτῇ τὴν Διογυδία ν καὶ τὴν Francillon καὶ ὑποσχέσεται τῷ θεατρικῷ κόσμῳ καὶ τοῖς πολλοῖς θαυμασταῖς αὐτοῦ τὸν Chemin de Thèbes ἡ Dame aux Camélias ἔσχε καὶ τόδε τὸ εὐτύχημα, ὅτι ἐμελοποιήθη ὑπὸ τοῦ ἐξόχου μελοποιῦ Βέρδν τῷ 1856. Πᾶσι γνωστὴ ἐστὶν ἡ Traviata, μελόδραμα εἰς πράξεις τρεῖς. Ἐν τῷ μελόδραματι ἡ Μαργαρίτα Gautier φέρεται ὡς Violetta Valery καὶ ἡ χρονολογία τοῦ δράματος ὠρίσται τῷ 1700. Καὶ τὸ δρᾶμα τοῦ Δουμᾶ ὡς καὶ τὸ μελόδραμα τοῦ Βέρδν εἰσὶ γνωστὰ πᾶσιν, ἐφ' ᾧ καὶ τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα ἀρκοῦντα νομίζω, πρὸς ὑπόμνησιν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἱστορίας τοῦ κατὰ τὴν παρελθούσαν κυριακὴν ἀναδιδασθέντος ἔργου ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ δραματικοῦ θιάσου ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Βέρδν.

Εἰπομεν ἥδη ὅτι πρώτη διέπλασε τὸν χαρακτῆρα τῆς Μαργαρίτας ἡ Mme Doche, μετ' αὐτὴν δὲ ἡ δεσποινὶς Patti, ἡ Nilsson εἶτα, ἡ Σάρρα Bernhardt, ἡ ἐν Βιέννῃ νῦν θριαμβεύουσα Duse (κατὰ Σάργαν) καὶ ἄλλαι. Βεβαίως ἡ διάπλasis τοῦ χαρακτῆρος οὐχὶ ὑπὸ πασῶν ὁμοίως ἐν πᾶσιν ἐγένετο, διότι ἄλλη ἄλλως ἐν

ταῖς λεπτομερείαις ὑπεκρίνατο. Περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ὑποδυσμένης ἐν τῷ θεάτρῳ Βέρδν τὴν Μαργαρίταν δεσποινίδος Αἰκατερίνης Βερώνης μετὰ θάρρους λέγω ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἀξία συγχαρητηρίων, ὅτι ὡς ἀντελήφθη τοῦ χαρακτῆρος, μᾶλλον πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Duplessis σύμφωνον μετὰ τέχνης ἀπέδωκεν αὐτόν. Ἀπὸ τῆς τρίτης, ἀφ' ἧς ἰδίᾳ ἀναπτύσσεται τὸ δρᾶμα, μέχρι τῆς 3ης πράξεως, ἡ δεσποινὶς Βερώνη κατέδειξεν ὅτι κέκτῃται καλλιτεχνικὰς ἀρετὰς οὐ τὰς τυχοῦσας, ἐπομένῃ δὲ τῇ τῆς Λεκουβρέρ σχολῇ, φεύγει τὰς ὑπερβολὰς. Ἡ κατὰ τὴν πέμπτην πρᾶξιν ἀγωνία ἐπαίχθη κάλλιστα. Μετὰ λύπης δὲ παρετήρησα ὅτι ἡ δεσποινὶς Βερώνη δὲν ὑπεδοθήθη ἐπαρκῶς ὑπὸ τοῦ ὑποδυσμένου τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρμάνδου κ. Πεταλά, ὃν γινώσκω ὡς ἐκ τῶν καλῶν ὑποκριτῶν τοῦ ἡμετέρου θεάτρου. Οὐχ ἥττον ἐν τῷ συνόλῳ ἡ διδασκαλία τῆς Καμελιόφορου διεξήχθη καλῶς, κάλλιστα δὲ ἡ τῆς Διογυδίας. Τινὰς τῶν ὑποκριτῶν τοῦ ἑλληνικοῦ θιάσου παρακαλῶ νά προσέχωσιν εἰς τὸ λέγειν αὐτῶν, νά φεύγωσι τὴν μονότονον ἀπαγγελίαν, νά χρωματίζωσι τὰς φράσεις καὶ νά ἀποδιδῶσιν εἰς τὰς λέξεις τὴν προσήκουσαν ἐκάστη σημασίαν. Τὸ πρᾶγμα εἶνε δυσχερέστατον, ὁμολογῶ τοῦτο· καὶ ἐν τῇ Γαλλικῇ-κωμῳδίᾳ πολλὰ ἀνέχοιται πρῶτης δυνάμεως ἀποτυχάνουσιν, ἀλλ' ἅμα γενομένης παρατηρήσεως διορθοῦνται. Δὲν ἀπαιτῶ τὸ τέλειον, ἀλλὰ τὸ δυνατόν.

Τῇ ἐσπέρᾳ τῆς τρίτης ἐδιδάχθη ἡ Ἀρτεμὶς ἡ τὸ ἔγκλημα ἐν ὑπνοβασίᾳ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε, ὑπὸ τοῦ D'Ennery. Τὸ δρᾶμα τοῦτο ἐν οἷς ἔχω καταλόγους δὲν ἀναφέρεται, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Larousse. Μέχρι τοῦ νῦν ἐδιδάχθη πολλὰκις ὑπὸ τοῦ θιάσου, ὃν ὁ γηραιὸς μύστικος τῆς τέχνης τοῦ Θεσπίδος κ. Ἀλεξιάδης διευθύνει. Οὐδὲν κακὸν περὶ αὐτοῦ, ὅπερ εὐχαριστεῖ πολλούς, ἐμοὶ δὲ φέρεται ἀνίαν, θά εἴπω. Τὸ Martyre πέρυσι διδαχθὲν ἐν ταῦθα ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς κ. Théo de Bolsheim ἤγεσεν. Ἐν τῇ Ἀρτεμίδι ἐπιτυχάνει ὁ κ. Δημοσθένης Ἀλεξιάδης, ἀναδείκνυται ὁποῖος ἐστί, κάτοχος τοῦ θεάτρου. Τὴν ὑπνοβασίαν ἰδίᾳ ὑποκρίνεται μετὰ φυσικότητος, συγκινεῖ δὲ τὸ ἀκροατήριον. Ἡ δὲ δεσποινὶς Αἰκατερίνη Βερώνη καὶ ἐν τῷ δράματι τούτῳ μετὰ πλείστης τέχνης παίζει. Καλῶς ἐπαίξε καὶ ἡ κ. Βονασέρα καὶ ὁ κ. Παρασκευόπουλος.

Τῇ ἐσπέρᾳ τῆς πέμπτης ὁ θιάσος ἀνεδίδασεν αὐθις ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Βέρδν ἐν τῶν ἔργων τῆς περιπετειώδους νεότητος τοῦ Σιλλέρου, τοῦ ἐτέρου τῶν μεγάλων ποιητῶν τῆς Γερμανίας, τὴν Λο υ ῖ ῥ α ν Μ ὕ λ λ ε ρ, ὅπερ ἀκολούθως αὐτὸς ὀνοματῆς, παιθόμενος τῇ συμβουλῇ τοῦ Ifland, Π ρ α δ ι ο υ ρ γ ι α ν καὶ ἔ ρ ω τ α (Kabale und Liebe). Εἰ καὶ δὲ ἡ Π ρ α δ ι ο υ ρ γ ι α καὶ ὁ Ἔ ρ ω ς ἐδημοσιεύθη μετὰ τὴν Σ υ ν ω μ ο σ ι α ν τοῦ Φιέσκου (1783), ἦν τοσοῦτον ἐπιτυχῶς μετέφρασε πρὸ τινῶν ἐτῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὁ ἑλληνιστὴς πρίγκηψ διάδοχος τῆς Σαξωνίας-Μάινινγκεν Βερνάρδος, τῷ 1784, ἀναγαί ὅμως νά θεωρηθῇ ὡς ἄμεσος συνέχεια τῶν Δ η μ ὀ τ ῶ ν.

Ὁ θιάσος ἐστὶ πολλῶν ἐπαίνων καὶ συγχαρητηρίων ἀξιος ἐν βραχεῖ χρόνῳ διαστήματι τοσαῦτα καὶ το-

σοῦτον καλὰ ἔργα διδάσας. ἔξαγγεῖλας δὲ διὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ σαββάτου τὴν Ἀδριανὴν Λεκου-δρερ τοῦ Scribe, περὶ ἧς ἐν τοῖς τέσσαρσι προτέροις φύλλοις ἔκτενῃ ἐποιήσαμην λόγον.

ΧΡΟΝΙΚΑ.—Ἐν τῷ ἐν Παρισίοις Μεγάλοφ-Θεάτρῳ διδάσκεται κατ' αὐτὰς ἡ Σαπφώ, κωμῳδία εἰς πράξεις πέντε τῶν κ.κ. Alphonse Daudet καὶ Adolphe Belot, ἧς ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δηλοῦται ἡ ὑπόθεσις ἔρεϊδεται ἐπὶ τῆς μεγάλης τῆς Λέσβου ποιητρίας.

— Ἐν Παρισίοις τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, οὕτως εἰπεῖν ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Μελοδράματος ἄρτι ἔκτε-λεσθὲν μελοδράμα εἰς πράξεις τρεῖς τοῦ Saint-Saens *Samson et Dalila*, οὗ τὰ ἔπη ἀνέχουσι τῷ Ferdinand Lemaître. Τὸ ἔργον δὲν εἶνε νέον. Ἡ νῦν ἐπαναλήψις αὐτοῦ ἐστέφθη ὑπὸ μεγίστης ἐπιτυχίας.

— Ἡ Miss Lottie Collins, ἥτις ἐξήγειρε τὸ Λονδῖνον διὰ τοῦ περιφρήμου αὐτῆς ἄσματος Ta-ra-ra-boomde-hy, μετέβη εἰς Νέαν Ὑόρκην, ὅπου θριαμβευτικῶς ἐγένετο δε-κτὴ. Ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου Standard, ἐν ᾧ ψάλλει, τῇ μετρᾷ 4,000 φρ. καθ' ἑβδομάδα ὅπως ψάλλῃ δέκα λε-πτὰ καθ' ἑκάστην. Οἱ δὲ διευθυνταὶ τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει *Casino-Théâtre* ἠθελήσαν νὰ συνεννοηθῶσι μετὰ τοῦ διευ-θυντοῦ τοῦ Standard, ὅπως ἡ Miss Collins ἀνέλθῃ καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ αὐτοῦ θεάτρου, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπήτησε 5,000 φρ. καθ' ἑβδομάδα. Δέκα λεπτὰ τὴν ἐσπέραν ἀνέρ-χονται εἰς ἑβδομήκοντα λεπτὰ καθ' ἑβδομάδα, ἀπέναντι 5,000. Ὅθεν ἕκαστον λεπτὸν ἄσματος τῆς Miss Collins ἀ-ποφέρει 72 φρ. καὶ 42 1/2 ἑκατοστά. Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἄλλως ὅτι ὁ χρόνος ἐστὶ χρῆμα.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Αἱ ἔθνικαὶ ἐν Εὐρώπῃ ἀντιπροσώπεῖται εὐρύνται νῦν ἐν πληρεῖ ἐργασίᾳ, ἐκτὸς τοῦ ἀγγλικοῦ κοινο-βουλίου, συνερχομένου κατὰ ἰανουάριον, καὶ αἱ ἐν αὐταῖς διεξαχόμεναι συζητήσεις προκαλοῦσι τὴν κοι-νὴν προσοχὴν συνεπειᾷ τῆς σπουδαιότητος τῶν θε-μάτων, περὶ ἃ στρέφονται καὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Ἐν Γερμανίᾳ τὸ στρατιωτικὸν νομοσχέδιον, ἐν Ἰτα-λίᾳ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, ἐν Αὐστρουγγαρίᾳ τὸ ζήτημα τοῦ καταναγκαστικοῦ πολιτικοῦ γάμου καὶ τὸ τῆς σχέσεως τῶν πολιτικῶν ὁμίλων, ἐν Πρωσίᾳ, τὸ τὴν φόρον καὶ ἐν Γαλλίᾳ τὸ τοῦ τύπου καὶ τὸ τοῦ Παναμά, δὲν εἶναι ἐκ τῶν ὅλων ἀσημάντων τῶν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει τῆς πολιτικῆς ἀναγραφόμε-νων καὶ δικαίως τὸ εὐρωπαϊκὸν δημόσιον ἀγνοεῖ ποῦ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ νὰ συγκεντρώσῃ καὶ τί πρῶτον ν' ἀκολουθήσῃ, καθ' ἣν ὥραν μάλιστα τὰ κοινωνικά ζητήματα σοβαρῶς ἀνακινοῦνται καὶ δεινότερα βα-θυμῶδον ἀποδοῖναι ἢ κατὰ τοῦ κεφαλαίου πάλιν τῆς ἐρ-γασίας. Ὁ κόμης Καπρίνης, ὑποβάλων τὸ στρατιω-τικὸν νομοσχέδιον, κατέφυγεν εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ προκατόχου καὶ ἀπὸ ἀντιφάσεως εἰς ἀντίφασιν περιπίπτων, ἐπειράθη νὰ αἰτιολογήσῃ τὴν διετὴ θη-

τείαν καὶ ν' ἀποσπάσῃ τὴν ψῆφον τῶν ἐν τῇ Λευκῇ αἰθοῦσῃ ἀντιπροσώπων. Ἐνθεν μὲν ἐπέδιεν ἐπὶ τριῶρον περίπου τὸ φάσμα τοῦ διμετώπου πολέμου, ἔνθεν δὲ ἐξῆρε τὸ ἀσφαλὲς τῆς εἰρήνης καὶ ἠγωνίζετο νὰ καθυπαχίσῃ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους, λίαν τεταραγμένους ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν πολεμι-κῶν δυνάμεων τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας καὶ ἐκ τῆς προσδοκίας ὅτι ἐν ἐπαναλήψει τοῦ φοβεροῦ δράματος οἱ γερμανικοὶ στρατοὶ θὰ προσκρούσῃσι κατὰ φοβερὰς ἀντιστάσεως ἐνεκα τῶν κατὰ πᾶν βῆ-μα ἀμυντικῶν ἔργων τῆς Γαλλίας, ἐχούσης μάλιστα καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῆς Ρωσίας. Ἡ Γερμανία, ἥτις ἐπὶ Βίσμαρκ εἰς οὐδὲν ἐλόγιζε τὰς πολεμικὰς παρα-σκευὰς τῶν δύο εἰρημένων δυνάμεων, ὧν ἡ συμφωνία σύμπασαν συνετάραξε νῦν τὴν Εὐρώπην καὶ ἰδίᾳ τὴν τριπλῇν συμμαχίαν, ἀπειλομένην διὰ διασπάσεως τῷ 1897, ὅτε λήγῃ τὸ συμβόλαιον αὐτῆς καὶ δυνατὴ θεωρεῖται ἡ τῆς Ἰταλίας ἀποσκήρτισις, ἡ Γερμανία, ἥτις διὰ στόματος τοῦ πρώην ἀρχιγραμματέως ἐκή-ρυττεν πρὸ διετίας ὅτι πάντα τὰ λεγόμενα καὶ αἱ κατ' αὐτῆς ἀπειλαὶ συνετίνουσιν ἀπλῶς εἰς τὴν δα-πάνην μελάνης καὶ χάρτου, συσπειροῦται νῦν πρὸ τῆς πιθανότητος νέου πολέμου καὶ ὑποπνέσσει πρὸ τῆς ὡς βεβαίως θεωρουμένης ἥτις αὐτῆς, ἐν δὲ τῇ ἀπογνώσει αὐτῆς, οἶγει διὰ τοῦ νέου ἀρχιγραμματέως τὴν λεπιοτέραν τῆς τῶν Γερμανῶν καρδίας, χορδὴν, ἥτις εἶναι ἡ ἀνάμνησις τῆς Ἰένας καὶ ἡ ἀντεκδίκη-σις ταύτης διὰ τῆς Λειψίας.

Ἐν Ἰταλίᾳ ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος ἐκθειάζει τὰ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ, ἐξαίρει τὴν ἀρωγὴν τῆς Ἰταλίας ἐν τῇ ἐξασφαλίσει τῶν ἀγαθῶν τούτων καὶ ἐπαγγέλλεται τὴν βελτίωσιν τῶν ἠθικῶν καὶ οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς χώρας· οὐχ ἥττον ἡ κοινὴ γνώμη δὲν πείθεται εἰς τὰς ἐνεργείας ταύτας, οὐδαμῶς διαβλέπει ἄγκυραν σωτηρίας ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ βαραύθρου καὶ τὴν μό-νην ἐλπίδα διαβλέπει ἐν τῇ ἀποκηρύξει τῆς νῦν ἐξωτερικῆς, πολιτικῆς τοῦ βασιλείου ἣν δὲν ἐδίστα-σαν νὰ κατακρίνωσι καὶ οἱ πρῶτον φίλοι καὶ ἀρω-γοὶ τοῦ κ. Γιολιέτι, αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑπὸ τῆς μεγαλομανίας πάντοτε κατεχόμενοι, διείδον ἐν τῇ συμπράξει τῆς χειρσονήσου μετὰ τῶν αὐτοκρατο-ριῶν τῆς μέσης Εὐρώπης ὅτι ὁ τῶν ἄλλων πόλεμος καὶ τὸ ἐν Σολφериνο καὶ Μαγνέντα ἐκχυθὲν αἷμα ἀπῆ-νεγκε, τὴν εἰς βασιλεῖον δηλονότι ἀνάδειξιν τῶν μερῶν, ἅπερ ὡς γεωγραφικὴ μόνον ἔκφρασις γνωστὰ τῷ πολιτικῷ ἐτύγχανον κόσμῳ. Ἀλλ' ἄρα γε εἶναι δυνατὴ ἡ τοιαύτη ἀποκήρυξις σήμερον, ὅτε οἱ σύμ-μαχοι συναισθάνονται τὴν ἀνάγκην ἐπιτάσεως τῶν πολεμικῶν παρασκευῶν καὶ ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀναγκάζεται νὰ κηρύξῃ ὅτι ἡ Γερμανία ἔχει ἀνάγκην ἐπικοῦρων, καίτοι τὸ ὄνομα τῆς Ἰταλίας δὲν μνημονεύεται, ὡς τὸ τῆς Αὐστρίας, ὥσπερ περὶ παρωνυχίδος προὔκειτο καὶ ὥσπερ τὸ βασιλεῖον τοῦτο ἀσήμαντον ὅλως διεδρα-μάτιζε πρόσωπον ἐν τῷ τριπλῷ συνδέσμῳ; Ἡ ἐγκαί-νισις νέας νῦν πολιτικῆς ἐν Ρώμῃ συνενάγεται ριζι-κὴν μεταβολὴν ἐν τῇ ἀπὸ δεκαετίας καὶ ἐπέκεινα κρατοῦσῃ τάξει πραγμάτων ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ ζατρι-κῷ, ἐπομένως δὲ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς Ἰταλίας ἐν μέσῳ δύο ἐχθρικῶν στρατοπέδων, τοῦθ' ὅπερ δυσχερέ-στατον φαίνεται μετὰ τὴν τοσαύτην κατὰ τῆς Γαλλίας